

Õiguskantsler

Olga Ivanova
linnaosa vanem
Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus
lasnamae@tallinnlv.ee

Teie 25.09.2013 nr

Meie 28.01.2014 nr 7-5/130764/1400426

**Ettepanek rikkumise kõrvaldamiseks
Lapse ja vanema suhtlusõiguse korraldamine**

Austatud proua linnaosa vanem

Teile teadaolevalt pöördus minu poole mitme avaldusega [], kes ei ole rahul Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsuse tegevusega tema ja ta lapse suhtlemise korraldamisel ning tema pöördumistele vastamisel. Otsustasin avalduse menetlusse võtta ja pöördusin antud asjas selgituste saamiseks Teie poole. Soovin Teid siinkohal tänada, et edastasite mulle avalduse lahendamiseks asjakohased materjalid. Ühtlasi vabandan, et lõppvastus on viibinud.

Olles avaldusalust asja analüüsinud, leian, et Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus:

- 1) ei rikkunud avaldajaga suhtlemisel avaldaja põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ega hea halduse tava;**
- 2) rikkus avaldaja ja tema tütre põhiõigust perekonnaelu puutumatusetele, täpsemalt perekonnaseaduse § 143 lõikes 1 sätestatud suhtlusõigust, kui keeldus avaldaja ja tema tütre suhtlemiseks võimalusi loomast, pöördumata seejuures kohtu poole avaldaja ja tema tütre suhtlusõiguse piiramiseks.**
- 3) rikkus avaldaja ja lapse ema põhiõigust perekonnaelu puutumatusetele, täpsemalt perekonnaseaduse § 116 lõikes 2 sätestatud hooldusõigust, kui piiras kohtu loata vanemate hooldusõigust alates 26.05.2011 kuni 21.05.2012 ja jättis täitmata perekonnaseaduse § 135 lõikes 4 sätestatud kohustuse esitada pärast lapse perest eraldamist viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.**

Eeltoodust lähtudes teen Teile ettepaneku luua võimalused avaldaja ja tema tütre suhtlemiseks, osutades neile selles igakülgset kaasabi, või kui Te leiate, et avaldajaga suhtlemine on vastuolus lapse huvidega, pöörduda kohtu poole avaldaja ja tema tütre suhtlusõiguse piiramiseks.

Soovitan Teil ka edaspidi osutada igakülgset kaasabi linna eestkostel olevatele perekonnast eraldatud lastele ja nende vanematele suhtlemise korraldamisel ja perekondlike sidemete hoidmisel. Juhtudel, kus lapse ja vanema suhtlemine on Teie hinnangul vastuolus lapse huvidega, soovitan Teil pöörduda kohtu poole suhtlusõiguse piiramiseks.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Samuti soovitan Teil edaspidi juhtudel, kus Te eraldate lapse perekonnast enne kohtumäärust, esitada viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.

Palun Teil mulle võimalusel vastata hiljemalt 27.02.2014, kuidas Te mu ettepanekut ja soovitusi täitma asusite.

Järgnevalt toon esmalt välja avalduse lahendamisel olulised faktilised asjaolud ja asjasse puutuvad õigusnormid. Seejärel käsitlen põhjuseid, miks ma eelnimetatud järeldusele jõudsin ja ettepaneku ja soovitusid tegin.

I Menetluses olulised asjaolud

Õiguskantslerini jõudnud avaldustest ja avaldaja hooldusõigust puudutavatest kohtumenetluse materjalidest nähtub, et avaldajal ja tema elukaaslasel sündis tütar.

Avaldaja tütar eraldati vanematest 26.05.2011 ja laps viibib alates sellest ajast Tallinna Lastekodu Imikute ja puuetega laste keskuse Väikelaste varjupaigas. Avaldaja ise viibib alates 26.05.2011 kinnipidamisasutuses.

21.05.2012 pöördus Tallinna linn kohtu poole avaldaja ja lapse ema hooldusõiguse piiramiseks lapse suhtes.

Harju Maakohtu määrusega on avaldajalt ja tema elukaaslaselt võetud täielikult ära hooldusõigus nende ühise lapse suhtes ning lapse eestkostjaks on määratud Tallinna linn Lasnamäe Linnaosa Valitsuse kaudu. Kõnealuses kohtumääruses ei ole aga puudutatud avaldaja ja tema lapse suhtlusõigust.

Avaldaja vaidlustas Harju Maakohtu määruse Tallinna Ringkonnakohtus ja hiljem Riigikohtus. Tallinna Ringkonnakohtus jättis oma määrusega avaldaja määruskaebuse rahuldamata. Riigikohtus keeldus oma määrusega avaldaja määruskaebuse menetlusse võtmisest ja tagastas kaebuse, kuna avaldaja oli mööda lasknud tähtaja määruskaebuse esitamiseks.

Avaldaja pöördus 6.05.2013 õiguskantsleri poole, leides, et Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus on rikkunud tema põhiõigusi ja –vabadusi seeläbi, et ei ole võimaldanud tal oma tütrega kinnipidamisasutuses viibimise ajal suhelda, ei ole vastanud avaldaja pöördumistele ning ei ole ristinud avaldaja tüdrit. Avaldaja on oma pöördumist täpsustanud mitmel korral, viimati 4.12.2013.

Õiguskantsler otsustas avalduse menetlusse võtta ja kontrollida Lasnamäe Linnaosa Valitsuse tegevuse vastavust põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõttele. Õiguskantsleri nõunik pöördus antud asjas selgituste saamiseks Teie poole. Õiguskantsleri nõunik palus, et Te selgitaksite, mis põhjusel Te ei ole korraldanud avaldaja ja tema tütre suhtlemist ega ole pöördunud ka kohtu poole avaldaja suhtlusõiguse piiramiseks. Samuti palus õiguskantsleri nõunik Teilt selgitusi avaldaja tütre ristimisest keeldumise ja avaldaja pöördumistele vastamise osas.

Oma 12.09.2013 vastuses selgitasite, et Teie hinnangul ei ole avaldaja ja tema lapse suhtlemine lapse huvides ning võib avaldada lapsele kahjulikku mõju. Märkisite, et kavatsete taotleda kohtult avaldaja ja tema lapse suhtlusõiguse piiramist pärast kohtumääruse jõustumist avaldaja

hooldusõiguse piiramise kohtuasjas. Lisasite, et avaldajale on selgitatud tema ja lapse edasise suhtlemise korraldust. Avaldaja pöördumistele vastamisega seoses selgitasite, et avaldaja on Lasnamäe Linnaosa Valitsuse poole pöördunud kahekümne kahel korral ning kõik need pöördumised on registreeritud ning kõigile avaldaja küsimustele on kirjalikult vastatud. Lisasite oma vastusele ka koopia avaldaja ja linnaosa valitsuse vahelisest kirjavahetusest. Seoses avaldaja sooviga oma laps ristida, märkisite, et avaldajal oli enne lapse perest eraldamist võimalus ise laps ristida, mida ta aga ei teinud. Lisasite, et kohalik omavalitsus ei tegele laste ristimisega.

II Õiguslik regulatsioon

Põhiseaduse (PS) § 27 lg 1 sätestab, et perekond on riigi kaitse all. Kõnealune norm tagab esiteks igapäevase õiguse riigi positiivsele tegevusele perekonnaelu kaitsmisel. Teiseks annab PS § 27 lg 1 põhiõiguse kandjale ka õiguse oodata, et riik ei sekkuks tema perekonnaellu, st kohustab riiki hoiduma perekonnaellu sekkumisest.¹

PS § 27 lg 3 on vanemlikku põhikohustust sisaldav säte, mis paneb vanematele kohustuse hoolitseda oma laste eest ja kasvatada neid. See põhiseaduslik kohustus teenib eelkõige laste huve, tagades nende õiguse saada oma vanematelt hoolitsust. Seejuures on oluline esile tuua ka kõnealuse normi tõrjeõiguslik aspekt, mis väljendub lapse õiguses nõuda, et riik ei sekkuks vanemliku põhikohustuse täitmisesse ehk ei takistaks vanemal täita lapse ees oma vanemlike kohustusi.

PS § 27 lg 4 sätestab perekonna sisemise kaitse – õiguse sellele, et riik näeks ette regulatsioonid, mis võimaldaks tagada vanemliku kohustuse täitmist, ja kaitseks lapsi vanemate kohustuste rikkumise eest. PS § 27 lõikest 4 tuleneb põhiõiguse kandja subjektiivne õigus saada riigilt kaitset. Sellele põhiseaduslikult kaitstud positsioonile saab isik tugineda juhul, kui riik jätab oma kaitsmiskohustuse täitmata.² Riigi all on silmas peetud ka kohalikku omavalitsust, kelle kohustuseks on tulenevalt PS §-st 14 õiguste ja vabaduste tagamine.

Lapse õigust perekonnaelu puutumatusse rõhutab ka ÜRO lapse õiguste konventsioon (LÕK). Tulenevalt LÕK art 7 lõikest 1 on lapsel õigus tunda oma vanemaid. Seda ka juhul, kui laps on vanemast lahutatud, mil tal on LÕK art 9 lõikest 3 tulenevalt õigus säilitada vanemaga regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt, kui see ei ole vastuolus lapse huvidega.

Hooldusõiguse, seadusliku esindamise, eestkoste ja suhtlusõiguse teostamise ja piiramisega seotud küsimusi reguleerib ennekõike perekonnaseadus (edaspidi ka PKS).

PKS § 116 kasutab mõistet „vanema hooldusõigus“. Vanema hooldusõigus tähendab, et vanemal on kohustus ja õigus hoolitseda oma alaealise lapse eest. Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest (*isikuhooldus*) ja õigust hoolitseda lapse vara eest (*varahooldus*) ning õigust otsustada lapsega seotud asju. Hooldusõiguslik vanem on PKS § 120 lõikest 1 tulenevalt lapse seaduslik esindaja.

Vastavalt PKS § 118 lõikele 1 peavad vanemad hooldusõigust teostades pidama silmas lapse igakülgset heaolu. Kui aga vanemad seavad oma tegevuse või tegevusetusega ohtu lapse heaolu, rakendab kohus PKS § 134 lg 1 alusel ohu ärahoidmiseks vajalikke abinõusid. Seejuures saab kohus vajadusel vanema hooldusõigust piirata, peatada või ära võtta.

¹ Tõrjeõiguse perekonnaelu puutumatusse näol näeb üldnormina ette ka PS § 26, kuid PS §-i 27 tuleb käsitleda kui kõrgemat kaitset tagavat erinormi.

² O. Kask, U. Lõhmus, K. Jaanimägi jt. Kommentaarid §-le 27. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2012, § 27, komm 28, 28.1, 30.1, 30.2 ja 37.2. Kättesaadav: www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-27/.

Iga isik, sh valla- või linnavalitsuse ametnik, kellel on andmeid ohustatud lapse kohta, on kohustatud sellest PKS § 134 lg 2 järgi kohtule teatama. Üksnes juhul, kui lapse jätmine perekonda ohustab lapse tervist või elu, võib valla- või linnavalitsus PKS § 135 lg 4 järgi lapse perekonnast eraldada enne kohtumäärust. Sellisel juhul peab valla- või linnavalitsus viivitamata esitama kohtule avalduse vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.

Eelnevast nähtub, et vanemate hooldusõigust oma lapse suhtes võib piirata, peatada või ära võtta üksnes kohus. Erandlikel juhtudel võib valla- või linnavalitsus küll eraldada lapse enne kohtumäärust, kuid sellisel juhul lasub valla- või linnavalitsusel kohustus esitada viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks. Lapse perest eraldamist ei saa võrdsustada vanemate hooldusõiguse ära võtmisega.

PKS § 171 lg 1 järgi võib kohus määrata lapsele eestkostja üksnes siis, kui lapsel ei ole esindusõiguslikku vanemat või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha. PKS § 176 lg 1 järgi täidab kohalik omavalitsus lapse eestkostja ülesandeid kuni eestkostja määramiseni, kuid ka seda üksnes juhul, kui eestkoste seadmise eeldused on täidetud, ehk juhul, kui lapsel ei ole esindusõiguslikku vanemat või kui lapse päritolu ei ole võimalik kindlaks teha. Juhul, kui vähemalt ühel lapse vanemal on esindusõigus, lapsele eestkostjat määrata ei saa, samuti ei saa kohalik omavalitsus sel juhul asuda täitma lapse eestkostja ülesandeid PKS § 176 lg 1 alusel.

Juhul kui eestkoste seadmise eeldused ei ole täidetud, saab kohalik omavalitsus tegutseda vaid sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi ka SHS) § 25 lg 2 alusel (st korraldada perest eraldatud lapse hooldamist ja kasvatamist), kuid tegemist ei ole eestkostja ülesannete täitmisega PKS § 176 lg 1 tähenduses.³

Suhtlusõigus on hooldusõigusest eraldiseisev instituut ja ei sõltu sellest, kas vanemal on hooldusõigus või mitte.⁴ Vastavalt PKS § 143 lõikele 1 on lapsel õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga, mõlemal vanemal on lisaks õigusele ka kohustus lapsega suhelda. Tulenevalt PKS § 143 lõikest 3, saab suhtlusõigust piirata või selle teostamist lõpetada üksnes kohus, kui see on lapse huvides. Seega, kui kohus on vanema hooldusõigust piiranud või selle ära võtnud, otsustamata samas midagi lapse ja vanema suhtluse osas, on lapsel ja vanemal endiselt õigus omavahel suhelda.⁵

III Õiguskantsleri menetluse tulemus

Avaldusaluses asjas vajasisid vastust küsimused, kas Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus järgis põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet ja hea halduse tava (a) lapse ja tema isa suhtlemise korraldamisel, (b) lapse ristimise korraldamisest keeldumisel, (c) avaldaja pöördumistele vastamisel.

³ Kui valla- või linnavalitsus ei ole lapse eestkostja ega täida eestkostja ülesandeid, vaid tegutseb SHS § 25 lg 2 alusel, ei ole tal lapse isikuhooldus- ega varahooldusõigust. Samuti ei ole valla- või linnavalitsus sel juhul lapse seaduslik esindaja. Vt ka õiguskantsleri 11.07.2013 kiri nr 18-2/130893/1303129 justiitsministrile, p 10 ja 13. Kättesaadav: oiguskantsler.ee/et/seisukohad/seisukoht/arvamus-eelnou-le-perekonnaseaduse-muutmise-seaduse-eelnou.

⁴ Perekonnaseaduse algataja seletuskiri, lk 35. Kättesaadav Riigikogu kodulehel: www.riigikogu.ee.

⁵ Teatud situatsioonides võib sellegipoolest olla õigustatud ühekordne kaalutusotsus lapse ja vanema kohtumist mitte lubada, kui see seaks lapse (või tema lähedased) ohtu, kuna vanem on alkoholi- või narkojoobes, käitub vägivaldselt vms. Vt Õiguskantsleri Kantselei. Asenduskoduteenuse analüüs. Tallinn, 2013. Lk 60-61. Kättesaadav: lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuus_0.pdf.

Lisaks sellele, mida avaldaja taotles, tõusetus menetluse käigus veel küsimus, kas Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus järgis põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtet (d) pöördudes vanemate hooldusõiguse piiramiseks kohtu poole alles aasta pärast lapse vanematest eraldamist.

(a) Lapse ja vanema suhtlusõigus

Lapsel ja vanemal on õigus omavahel suhelda. PKS § 143 lg 1 järgi on lapsel õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga. Mõlemal vanemal on kohustus ja õigus suhelda lapsega isiklikult. Suhtlusõigus muutub lapsele eriti oluliseks vanemate tundmise tagatiseks, kui ta on vanematest eraldatud. Seetõttu peab kohalik omavalitsus perest eraldatud lapse ja tema vanemate sotsiaalhoolekande korraldamisel vastavalt SHS § 8 punktile 2 silmas pidama ka suhtlusõiguse tagamist.

SHS § 25 lg 2 alusel korraldab valla- või linnavalitsus perest eraldatud lapse edasise elukoha, hooldamise ja kasvatamise, mistõttu on ta oluline lüli lapse ja vanemate vahel. SHS § 25 lg 6 rõhutab täiendavalt, et valla- või linnavalitsus osutab abi perekonnale, kellelt laps on ära võetud, et aidata luua eeldused lapse tagasipöördumiseks perekonda. Asendushooldusel oleva lapse puhul on oluline jätkata sotsiaaltööd tema vanematega, et võimalusel säilitada lapse ja vanemate omavahelised suhted ning töötada lapse perre tagasipöördumise suunas, kui see on lapse huvides. Ent ka siis, kui pere taasühendamine ei ole lapse huvides, võib sellegipoolest olla põhjendatud lapse ja vanemate suhtluse jätkumine asendushoolduse kestel. Lapsele on vanem oluline, olenemata milline ta on, isegi siis kui ta on tegutsenud vastuolus lapse parimate huvidega. Vanemaga suhete säilitamisel on oluline roll lapse arengus, identiteedi kujunemisel ning oma käekäiku puudutavate otsuste mõistmisel ja nende aktsepteerimisel.

Eelnevast ei saa loomulikult järeldada, et last võiks vastu tema tahtmist sundida vanemaga kohtuma või et vanema ja lapse suhtlemisõigust piirata ei saaks, kui see on lapse huvides vajalik. PKS § 143 lg 3 järgi võib kohus lapse huvides suhtlusõigust või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmist piirata või suhtlusõiguse teostamise või selle kohta tehtud varasemate lahendite täitmise lõpetada. Samuti võib kohus määrata, et laps suhtleb vanemaga või muu isikuga sobiva kolmanda isiku juuresolekul. Eelnevast nähtub selgelt, et suhtlusõiguse piiramise õigus on üksnes kohtul. Seejuures ei sõltu suhtlusõigus hooldusõiguse olemasolust.

Kui Teie hinnangul ei olnud antud juhul avaldaja ja lapse suhtlemine lapse huvides ja võis avaldada lapsele kahjulikku mõju, nagu olete märkinud oma vastuses õiguskantsleri nõuniku teabe nõudmisele, oleksite pidanud viivitamata pöörduma kohtu poole avaldaja ja tema lapse suhtlusõiguse piiramiseks, ootamata vanema hooldusõiguse osas tehtud kohtumääruse jõustumist.

Kohtumaterjalidest ja Teie selgitustest nähtub, et Te ei pöördunud kohtu poole avaldaja ja tema lapse suhtlusõiguse piiramiseks ega osutanud ka avaldajale ja tema lapsele kaasabi suhtlemise korraldamiseks ja perekondlike sidemete säilitamiseks.

Eeltoodust lähtudes leian, et Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus rikkus avaldaja ja tema tütre põhiõigust perekonnaelu puutumatusel, täpsemalt PKS § 143 lõikes 1 sätestatud suhtlusõigust, kui keeldus avaldaja ja tema tütre suhtlemiseks võimalusi loomast, pöördumata seejuures kohtu poole avaldaja ja tema tütre suhtlusõiguse piiramiseks.

(b) Lapse ristimise korraldamisest keeldumine

Lapse ristimine on kristlik kombetalitus, milles osalemise kaudu isik realiseerib oma PS § 40 lõikest 1 tulenevat usuvabadust. Lapse usuvabaduse realiseerimist puudutavate otsuste tegemine on lapse seadusliku esindaja pädevuses.⁶

2013. aasta kevadel ja suvel, mil avaldaja soovis oma last ristida, ei olnud Tallinna linn lapse seaduslikuks esindajaks, kuna kohtuvaidlus avaldaja ja lapse ema hooldusõiguse piiramiseks ei olnud veel lõppenud ning kohus ei olnud vanemate hooldusõigust piiranud ka esialgse õiguskaitse korras kuni kohtulahendi jõustumiseni. Avaldaja oli Harju Maakohtu määruse peale, millega määrati lapse eestkostjaks Tallinna linn, esitanud määruskaebuse ringkonnakohtule, seega ei olnud määrus jõustunud ja Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus ei saanud jõustumata kohtumääruse alusel eestkostja ülesandeid täita. Kuna lapse vanemate hooldusõigust piirav määrus ei olnud jõustunud, olid vanemad endiselt lapse seaduslikeks esindajateks, seega ei olnud eestkoste seadmise eeldused täidetud, mistõttu ei saanud Lasnamäe Linnaosa Valitsus asuda eestkostja ülesandeid täitma ka PKS § 176 lõike 1 alusel.

Kuni vanemate hooldusõigust piirava kohtumääruse jõustumiseni⁷ korraldas Tallinna linn Lasnamäe Linnaosa Valitsuse kaudu lapse elu SHS § 25 lg 2 alusel. Seega ei omanud Tallinna linn otsustuspädevust lapse ristimise küsimuses. Lapse usuvabaduse realiseerimist (sealhulgas lapse ristimist) puudutavate otsuste tegemine oli kuni hooldusõigust piirava kohtulahendi jõudmiseni avaldaja ja tema lapse ema ühises pädevuses.

Nõustun Teiega, et valla- või linnavalitsusel ei ole seadusest tulenevat kohustust korraldada hoolekandeteenusel olevate laste ristimist. Samas ei olnud antud juhul lapse seaduslikel esindajatel, tema mõlemal vanemal, Lasnamäe Linnaosa Valitsuse kaasabita võimalik oma last ristida, kuna laps oli perest eraldatud ja viibis ööpäevaringsel hoolekandeteenusel. Seega juhul, kui see oli hooldusõiguslike vanemate ühine soov, oleks Lasnamäe Linnaosa Valitsus pidanud võimaldama vanematel oma tütre ristida. Juhul, kui linnaosa valitsus oli seisukohal, et see toiming ei ole lapse parimates huvides, oleks tulnud pöörduda kohtu poole vanemate hooldusõiguse piiramiseks, taotledes vanemate õiguste piiramist ka kohtumenetluse ajaks esialgse õiguskaitse korras.

(c) Avaldajaga suhtlemine ja pöördumistele vastamine

Tutvunud kirjavahetusega Lasnamäe Linnaosa Valitsuse ja avaldaja vahel, ei tuvastanud ma avaldaja pöördumistele vastamisel põhiõiguste ja -vabaduste tagamise põhimõtte ega hea halduse tava rikkumist. Avaldaja oli esitanud mitmeid sarnase sisuga avaldusi ja taotlusi. Kõik avaldaja pöördumised olid registreeritud ja kõigile küsimustele oli tähtaegselt vastatud.

(d) Vanemate hooldusõiguse piiramine

Ehkki avaldaja seda küsimust oma avalduses ei tõstatanud, pean vajalikuks anda hinnangu ka menetluse käigus teatavaks saanud asjaolule, et Tallinna linn Lasnamäe Linnaosa Valitsuse

⁶ Vt ka Kirikute ja koguduste seaduse § 10 lg 2, mis sätestab, et noorem kui 15-aastane laps võib kuuluda kogudusse oma vanemate või eestkostja loal.

⁷ Tallinna Ringkonnakohtu määrus tsiviilasjas nr [], millega jäeti muutmata Harju Maakohtu määrus, millega võeti mõlemalt vanemalt täielikult ära hooldusõigus nende ühise lapse suhtes jõustus [], mil seaduse järgi ei olnud enam võimalik Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebust esitada, kuna möödus määruskaebuse esitamise tähtaeg Riigikohtule. Seda kinnitas ka Riigikohus oma määrusega, milles keeldus avaldaja määruskaebuse menetlusse võtmisest ja tagastas kaebuse, kuna on avaldaja oli mööda lasknud tähtaja määruskaebuse esitamiseks.

kaudu, pöördus antud juhul kohtu poole avaldaja ja tema lapse ema hooldusõiguse piiramiseks nende ühise lapse suhtes alles aasta pärast lapse vanematest eraldamist.

Kohtumaterjalidest ja Teie vastusest nähtub, et avaldaja laps eraldati perest 26.05.2011 ja laps viibib alates sellest ajast Tallinna Lastekodu Imikute ja puuetega laste keskuse Väikelaste varjupaigas. Samas Tallinna linn pöördus kohtu poole avaldaja ja lapse ema hooldusõiguse piiramiseks alles 21.05.2012.

Kohtumaterjalidest selgub, et aja jooksul, mis jäi lapse perest eraldamise ja kohtusse pöördumise vahele, üritasid Lasnamäe Linnaosa Valitsuse töötajad abistada lapse ema, et ta oleks võimeline lapse eest ise hoolitsema. Kohtumaterjalidest ja Teie selgitustest selgub, et katsed ema abistada ei õnnestunud, misjärel otsustasite pöörduda kohtu poole vanemate hooldusõiguse piiramiseks.

On igati positiivne ja tunnust vääriv, et Te tegite pingutusi lapse ema abistamiseks ja toetamiseks, et aidata luua eeldusi lapse tagasipöördumiseks perekonda, kuid nagu ma eespool selgitasin, on vanema hooldusõiguse piiramise õigus ainult kohtul. Kui valla- või linnavalitsus on PKS § 135 lg 4 alusel lapse perekonnast eraldanud enne kohtumäärust, peab valla- või linnavalitsus viivitamata esitama kohtule avalduse vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.

Antud juhul jäi laps pärast perest eraldamist elama hoolekandeesatusse ja tema elu korraldas Tallinna linn Lasnamäe Linnaosa Valitsuse kaudu, seega mõlema lapse vanema hooldusõigus oli faktiliselt piiratud juba alates 26.05.2011. Vanemad ei saanud määrata lapse viibimiskohta ega langetada muid lapsesse puutuvaid otsuseid. Selliste hooldusõiguse piirangute rakendamiseks oleks Tallinna linnal PKS § 135 lg 4 järgi tulnud pöörduda kohtu poole. Vanema hooldusõiguse piiramiseks kohtu poole pöördumine ei oleks kuidagi takistanud lapse vanemate abistamist ja toetamist, et aidata luua eeldusi lapse tagasipöördumiseks perekonda.

Kui Te oleksite lapse perest eraldamise järel pöördunud viivitamata kohtu poole avaldusega vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes, nagu seadus ette näeb, siis oleks Teil olnud võimalik kohtult taotleda ka hooldusõiguse ja suhtlusõiguse küsimuste lahendamist esialgse õiguskaitse korras kuni lahendi jõustumiseni vanema hooldusõiguse piiramise põhikohtuasjas. Hooldus- ja suhtlusõiguse küsimuste lahendamine esialgse õiguskaitse korras oleks ehk aidanud ära hoida pikki vaidlusi avaldajaga lapsega suhtlemise ja lapse ristimise küsimustes.

Eeltoodust lähtudes leian, et Tallinna Lasnamäe Linnaosa Valitsus rikkus avaldaja ja tema lapse ema põhiõigust perekonnaelu puutumatusetele, täpsemalt PKS § 116 lõikes 2 sätestatud hooldusõigust, kui piiras kohtu loata vanemate hooldusõigust alates 26.05.2011 kuni 21.05.2012 ja jättis täitmata PKS § 135 lõikes 4 sätestatud kohustuse esitada pärast lapse perest eraldamist viivitamata kohtule avaldus vanema õiguste piiramiseks lapse suhtes.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Teadmiseks: Tallinna linnapea

Andres Aru 693 8433
andres.aru@oiguskantsler.ee